

Sygn. akt I UK 3/09

WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 21 maja 2009 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Teresa Flemming-Kulesza (przewodniczący)

SSN Józef Iwulski

SSN Roman Kuczyński (sprawozdawca)

w sprawie z odwołania E. P.

przeciwko Wojewódzkiemu Zespołowi do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności
w K.

o ustalenie,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń

Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 21 maja 2009 r.,

skargi kasacyjnej ubezpieczonej od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i

Ubezpieczeń Społecznych w G. z dnia 7 sierpnia 2008 r.,

**uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi
Okręgowemu w G. do ponownego rozpoznania.**

Uzasadnienie

Orzeczeniem z dnia 30 sierpnia 2007 r. Wojewódzki Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w w K. po rozpatrzeniu odwołania E. P. od orzeczenia Powiatowego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w R. z dnia 25 czerwca 2007 r. utrzymał w mocy zaskarżone orzeczenie o zaliczeniu odwołującej się do umiarkowanego stopnia niepełnosprawności. Orzeczenie to wydano na okres do 30 czerwca 2010 r. i ustalono, że niepełnosprawność powstała przed 16- tym rokiem życia. Wśród wskazań zalecono pracę jedynie w warunkach pracy chronionej oraz że ubezpieczona wymaga korzystania z systemu środowiskowego wsparcia w samodzielnej egzystencji.

Od powyższego orzeczenia ubezpieczona odwołała się do Sądu Rejonowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w R., który wyrokiem z dnia 4 czerwca 2008 r. oddalił jej odwołanie. W trakcie postępowania dowodowego Sąd przeprowadził dowód z opinii biegłego specjalisty pulmonologa, który w pisemnej opinii z dnia 5 stycznia 2008 r. w oparciu o analizę dokumentacji medycznej, badanie fizykalne oraz wyniki badania spirometrycznego stwierdził, że astma oskrzelowa u ubezpieczonej jest całkowicie kontrolowana i ma przebieg bezobjawowy, co pozwala zaliczyć badaną z przyczyn pulmonologicznych do lekkiego stopnia niepełnosprawności. Sąd przeprowadził również dowód z opinii biegłego neurologa, który w pisemnej opinii z dnia 31 stycznia 2008 r. w oparciu o dokumentację medyczną oraz przeprowadzone badanie fizykalne rozpoznał u wnioskodawczynie padaczkę, alergię, wrodzoną toksoplazmozę w wywiadzie, astygmatyzm i niedowidzenie oka prawego i stwierdził, że należy ją zaliczyć do umiarkowanego stopnia niepełnosprawności z powodu schorzenia 06-E. Podał, że ubezpieczona jest sprawna ruchowo odpowiednio do stopnia występującej otyłości, nie występują u niej istotne ograniczenia ruchomości kręgosłupa oraz objawy korzeniowe, jak również objawy ogniskowe, ubytkowe i patologiczne. Odwołująca nie jest osobą niezdolną do podjęcia zatrudnienia i nie wymaga niezbędnej w celu pełnienia ról społecznych, stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby, nie spełnia zatem warunków pozwalających uznać, iż występuje u niej znaczny stopień niepełnosprawności. Ostatecznie biegła sądowa z zakresu medycyny pracy oceniła możliwość wykonywania przez wnioskodawczynię pracy zarobkowej i pełnienia ról społecznych (w opinii z dnia 23 kwietnia 2008 r.). Wskazała ona, że w oparciu o

przeprowadzony wywiad i badanie fizykalne rozpoznała padaczkę, astmę oskrzelową, astygmatyzm i niedowidzenie oka prawego i stwierdziła, że przy kwalifikowaniu do umiarkowanego stopnia niepełnosprawności wzięto pod uwagę skutki naruszenia sprawności organizmu powodujące czasową częściową pomoc w pełnieniu ról społecznych (konieczność udzielenia pomocy osobie w okresach wynikających ze stanu zdrowia; współdziałanie w procesie leczenia, rehabilitacji, edukacji oraz w pełnieniu ról społecznych właściwych dla każdego człowieka zależnie od wieku, płci, czynników społecznych i kulturowych). Biegła zaznaczyła, że ubezpieczona może odbyć praktyczną naukę zawodu w zakładzie pracy chronionej celem znalezienia odpowiedniego zatrudnienia na otwartym rynku pracy na stanowisku pracy spełniającym warunki pracy chronionej, ewentualnie w warunkach telepracy, czyli pracy świadczonej zdalnie przy wykorzystaniu nowoczesnych usług telekomunikacyjnych (praca tłumacza, grafika, ilustratora, informatyka, ankietera, zbieracza danych w internecie, księgowej). Biegła podała, że ubezpieczona jest zdolna do pracy umysłowej, względnie lekkiej pracy fizycznej, z przeciwwskazaniem ciężkiej pracy fizycznej, pracy na wysokości.

Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w G. na skutek apelacji ubezpieczonej dzieląc ustalenia Sądu pierwszej instancji oddalił apelację - stwierdzając między innymi, że opinia biegłej z zakresu medycyny pracy wyjaśniła wątpliwości ubezpieczonej odnośnie do rodzajów zawodów i prac, jakie może podjąć na otwartym rynku pracy, po uprzednim ukierunkowaniu jej dalszej nauki zawodu w oparciu o jej stan psychofizyczny, aspiracje i możliwość znalezienia pracy. Tym samym zarzut odwołującej, iż jest niezdolna do pracy, bowiem nie może odbyć praktycznej nauki zawodu należało, w ocenie Sądu, uznać za chybiony. Sąd dopuścił także dowód z akt sprawy IX U .../07 w sprawie o rentę socjalną ubezpieczonej, gdzie: - biegły z zakresu okulistyki nie stwierdził całkowitej niezdolności do pracy, - biegły lekarz alergolog stwierdził zdolność do pracy odwołującej, - biegły lekarz psycholog nie stwierdził całkowitej niezdolności do pracy, - biegły lekarz neurolog nie stwierdził całkowitej niezdolności do pracy. Zdaniem Sądu pomimo, że opinie te zostały wydane w sprawie o rentę socjalną, mogły mieć zastosowanie w niniejszej sprawie ponieważ dokonana została w nich ocena stanu zdrowia odwołującej, która nie pozwala na stwierdzenie znacznego

stopnia niepełnosprawności na podstawie przepisów ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych.

Od powyższego orzeczenia ubezpieczona wniosła skargę kasacyjną powołując się w niej na naruszenie prawa materialnego, które miało istotny wpływ na treść zaskarżonego wyroku, a mianowicie art. 4 ust. 1 i 2 ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych z dnia 27 sierpnia 1997 r. poprzez błędną ich wykładnię i przyjęcie, iż możliwość ustalenia stałości i długotrwałości pomocy i opieki osób trzecich, warunkującej zaliczenie ubezpieczonej do znacznego stopnia niepełnosprawności, jest możliwa bez łącznej opinii Instytutu Medycznego lub Ośrodka Badań w sytuacji istnienia wielości i odmienności schorzeń u ubezpieczonej, podczas gdy ilość schorzeń ubezpieczonej, ich odmienność, znaczny wpływ na możliwość codziennego funkcjonowania oraz ilość i rodzaj leków przyjmowanych przez ubezpieczoną i wywołujących wiele skutków ubocznych o charakterze silnych reakcji, całkowicie wyklucza możliwość oceny stanu zdrowia ubezpieczonej przez poszczególnych biegłych z różnych dziedzin medycyny, bez opinii łącznej, uwzględniającej ogólny stan zdrowia ubezpieczonej. Ponadto wskazała naruszenie prawa procesowego - art. 233 § 1 k.p.c., art. 278 § 1 k.p.c., art. 286 § 1 k.p.c. poprzez niedopuszczenie dowodu z opinii Instytutu Medycyny, Ośrodka badań lub wspólnej opinii biegłych, która przy tak wielu schorzeniach ubezpieczonej (leczonych różnymi środkami farmakologicznymi) jest konieczna dla prawidłowego ustalenia zakresu zdolności ubezpieczonej do pracy oraz pomocy i opieki osób trzecich w wypełnianiu normalnych ról społecznych, co wynika wprost z integralności organizmu ludzkiego jako całości, który nie może być badany i oceniany przez szereg biegłych z różnych specjalności, bez opinii łącznej, wspólnej, która rzeczywiście odnosiłaby się do stanu zdrowia ubezpieczonej a nie jedynie przebiegu i stadium poszczególnych schorzeń; oraz poprzez niedopuszczenie dowodu z opinii specjalistów z zakresu okulistyki, alergologii oraz psychologii, podczas gdy ubezpieczona cierpi również na schorzenia okulistyczne, alergologiczne oraz psychiczne, a zatem również biegli z wyżej wymienionych dziedzin winni dokonać oceny stanu zdrowia ubezpieczonej, albowiem schorzenia te mają duże znaczenie dla oceny zakresu pomocy i opieki,

jakiej potrzebuje ubezpieczona.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna została oparta na obydwu podstawach wymienionych w art. 398³ § 1 k.p.c., tak więc przede wszystkim należy odnieść się do zarzutów naruszenia przepisów postępowania i zbadać, czy mogło mieć ono istotny wpływ na wynik sprawy. W ocenianej sprawie zarzuty skargi, w tej części, dotyczyły właściwie ustalenia faktów, przez zakwestionowanie braku wydania uzupełniającej opinii biegłych, a nadto oceny dowodów „przez nierozważenie wszystkich dowodów”. Stwierdzić należy, że skarga kasacyjna jest zasadna w stosunku do sformułowanego zarzutu naruszenia przepisu art. 286 k.p.c. Zaskarżony wyrok został wydany z naruszeniem powyższej normy prawnej, co mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy. Wprawdzie przepis ten stanowi jedynie, że sąd może zażądać ustnego wyjaśnienia opinii złożonej na piśmie, może też w razie potrzeby zażądać dodatkowej opinii od tych samych lub innych biegłych, ale jeżeli powstanie wspomniana „potrzeba”, to zażądanie dodatkowej opinii, zwłaszcza od „innych biegłych”, staje się dla sądu przedmiotem równoczesnego obowiązku. W sprawie zostało ustalone (na podstawie przeprowadzonych dowodów), że wnioskodawczyni może być zaliczona do osób o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności. Powyższe ustalenie wynikało bezpośrednio jedynie z pisemnej opinii biegłego neurologa z dnia 31 stycznia 2008 r. Pozostałe opinie biegłych stwierdzały jedynie lekki stopień niepełnosprawności w zakresie specjalności badającego. Z kolei wskazani biegli lekarze w dopuszczonym przez Sąd Okręgowy dowodzie z akt sprawy IX U 1002/07 w sprawie o rentę socjalną w ogóle nie zajmowali się oceną występowania u wnioskodawczyni któregośkolwiek stopnia niepełnosprawności wymienionego w art. 3 ust. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych. Biegli - z zakresu okulistyki, psychologii oraz alergologii i neurologii - zajmowali się oceną zdolności do pracy zarobkowej i nie stwierdzili całkowitej niezdolności do pracy odwołującej. Powyższa okoliczność jednak nie mogła mieć decydującego znaczenia dla rozstrzygnięcia sporu w niniejszej sprawie, skoro na gruncie obowiązującego prawa nie ma podstaw do utożsamiania niepełnosprawności i niezdolności do pracy i negowania istniejących między nimi różnic. Różnice

występują zarówno w płaszczyźnie definicyjnej, jak i w zakresie orzekania o niepełnosprawności i niezdolności do pracy (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 sierpnia 2003 r., II UK 386/02). Tym samym „posiłkowanie” się przy orzekaniu w niniejszej sprawie opiniami, a właściwie częścią tych opinii dotyczącą ustalenia przez biegłego jednostek chorobowych i ich nasilenia nie upoważniało Sądu Okręgowego do oceny (za biegłego lekarza) skutków jakie one wywołują. W szczególności oceny predyspozycji zdrowotnych do podjęcia pracy, czy też wypełniania ról społecznych. Przyjęta przez Sądy w niniejszej sprawie ocena stanu zdrowia wnioskodawczyni i jej zdolności do wykonywania zatrudnienia była wynikiem fragmentarycznego badania poszczególnych układów lub narządów przez poszczególnych biegłych. Z przeprowadzonych przed Sądem pierwszej instancji opinii biegłych z dnia 5 stycznia 2008 r. oraz z dnia 31 stycznia 2008 r. nie wynika bowiem, że wnioskodawczyni była badana łącznie przez biegłych specjalistów z pulmonologii, neurologii. To samo należy odnieść do czynności biegłej z zakresu medycyny pracy (opinia z dnia 23 kwietnia 2008 r.). Opinia ta pomimo, że biegła w niej zdiagnozowała padaczkę, astmę oskrzelową, astygmatyzm i niedowidzenie oka prawego oraz stwierdziła, że przy kwalifikowaniu do umiarkowanego stopnia niepełnosprawności wzięto pod uwagę skutki naruszenia sprawności organizmu powodujące czasową częściową pomoc w pełnieniu ról społecznych, nie mogła w niniejszej sprawie stanowić dla sądu orzekającą wystarczającą podstawy do wydania rozstrzygnięcia. Wskazać należy, iż nawet najpełniejsza opinia lekarza specjalisty z zakresu medycyny pracy nie zastąpi przy orzekaniu o stopniu inwalidztwa opinii zespołu biegłych, wydanej po wspólnym badaniu i analizie dokumentacji lekarskiej, uwzględniającej wyniki badania przedmiotowego jako całości i zawierającej wspólną konkluzję co do oceny niepełnosprawności osoby badanej. Jest więc usprawiedliwiona teza powódki, iż gdyby Sądy obu instancji dysponowały opinią dotyczącą sumy schorzeń powódki, nie można wykluczyć, że okazałoby się, iż jest ona znacznie niepełnosprawna.

Mając powyższe na uwadze Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.

/tp/